

Piotr Dyczek, Roman amphorae of the 1st – 3rd centuries A.D. found on the Lower Danube. Typology, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Varşovia 2001, 387 p., cu 219 figuri incluse în text

Lucrarea, apărută la doi ani după varianta în limba poloneză¹, cuprinde: *Introducere* (p. 5-8), cap. I – *Orizonturi teritoriale și cronologice* (p. 9-24), cap. II – *Stadiul cercetărilor și aspecte legate de producția amforelor* (p. 25-50), cap. III – *Tipologia amforelor descoperite în zona Dunării de Jos* (p. 51-254), cap. IV – *Aspecte privind evoluția amforelor romane, cu privire specială asupra zonei Dunării de Jos* (p. 255-306), cap. V – *Amforele și economia* (p. 307-338), *Concluzii* (p. 339-342), *Ștampile, graffiti și dipinti de pe amfore* (p. 343-348), *Bibliografie* (p. 349-376) și *Explicația ilustrațiilor* (p. 377-387).

În rândurile ce urmează, vom face câteva observații în special asupra principalului capitol al lucrării, *Tipologia amforelor descoperite în zona Dunării de Jos*. Recipientele pentru transport sunt clasificate în 38 de tipuri, prezentate, în ordine, în funcție de zona de producție – amfore occidentale, orientale, nord-africane și pontice. În cadrul fiecărui tip sunt prezentate încadrările tipologice ale principalilor specialiști, descrierea pieselor, caracteristicile pastei, volumul recipientelor, originea acestora, răspândirea, inscripțiile (în cazul în care acestea există), conținutul și datarea, ceea ce ar trebui să constituie un exemplu în ceea ce privește abordarea acestui subiect.

Din păcate, lucrarea este practic lipsită de material ilustrativ, fiind prezentată câte o singură amforă (întreagă) pentru fiecare tip, fără precizarea locului descoperirii; în cele mai multe cazuri piesele provin din afara zonei Dunării de Jos, ceea ce ne face să avem rezerve în legătură cu prezența anumitor recipiente pentru transport în zona amintită. P. Dyczek utilizează amfore din diverse lucrări de specialitate pentru ilustrarea fiecărui tip, însă precizează că acestea sunt realizate „după autor”!

În ceea ce privește trimerile bibliografice legate de atestarea unui tip de amfore în anumite situri, acestea lipsesc în numeroase cazuri. Prezentăm, în acest sens, doar câteva exemple:

- Tipul 15 (cunoscut în literatura de specialitate ca *Almagro 51*), este atestat, după P. Dyczek, la Novae, Noviodunum și Murighiol, fără a proba informația prin vreo trimitere. După știința noastră, acest tip nu este atestat până în prezent în zona Dunării de Jos. Însuși P. Dyczek, nu îl amintește într-o lucrare în care tratează amforele de la Novae².

- Tipul 16 (*Dressel 23*), cunoscut, prin câteva descoperiri în zona la care ne referim, este lipsit, de asemenea de vreo trimitere.

- În cazul tipului 18 (*Kapitän II*) sunt incorecte aproape toate trimerile, autorul amestecând toponime antice sau moderne cu lucrări din diverse zone care se referă (și) la piesele în discuție.

- Tipul 28 (amforele *Zeest 50, 64, 94, 104 și 105*) este atestat în peste 20 de așezări romane din zona Dunării de Jos (16 dintre acestea fiind situate în Dobrogea), însă autorul probează informația doar printr-o monografie de sit (!)³.

În ceea ce privește tipul 17, considerăm că nu există nici o legătură între amfora occidentală romană timpurie *Camulodunum 189* (variante A după autor) și cea egipteană romano-bizantină *LR 7* (variante B). De fapt piesa cu care P. Dyczek ilustrează varianta B nu

este o amforă egipteană, ci una pontică ce provine de la Tomis, publicată acum aproape 30 de ani de A. Rădulescu⁴ (bineînțeles, și în acest caz, desenul este „după autor”)⁵.

În capitolul 4 ne sunt prezentate mai multe scheme privind evoluția diveselor tipuri din zona Dunării de Jos, însă acestea sunt înțelese, probabil, doar de autor.

Calitatea lucrării ne determină să susținem că bogata listă bibliografică de la sfârșitul acesteia (ce se întinde pe 28 de pagini, conținând cca. 600 de titluri) este doar „de complezență”. În plus, bibliografia prezintă o serie de inconsecvențe, iar numeroase titluri de lucrări și de publicații sau nume de autori sunt greșit redactate în limbile în care au apărut (a se vedea, de exemplu, cele românești).

Faptul că lucrarea a apărut (și) într-o limbă de circulație nu reprezintă un atu, acesta putând duce la introducerea, într-o mai mare măsură, în circuitul științific, a unor informații eronate.

1. Dyczek 1999.

2. Dyczek 1996.

3. Barnea *et alii* 1979.

4. Rădulescu 1976, pl. 10 / 4 a.

5. Tipului în care se încadrează piesa de la Tomis i-am dedicat un studiu special (Paraschiv 2000-2001).

Bibliografie

Barnea, Al., Barnea I. (coordonator), Bogdan-Cătănicu, I., Mărgineanu-Cârstoiu, M., 1979, *Tropaeum Traiani I. Cetatea*, București.

Dyczek, P. 1996, *Novae. Une forteresse de la Première Légion Italique. Remarques concernant les amphores romaines aux I^{er}-III^e siècles ap. J.-C.*, Revue des archéologues et historiens d'art de Louvain 29, Louvain-la-Neuve, 23-40.

Dyczek, P. 1999, *Amfory rzymskie z obszaru dolnego Dunaju. Dystrybucja amfor i transportowanych w nich produktów w I – III w. po Chr.*, Warsaw.

Paraschiv, D. 2000-2001, *Observații asupra unui tip de amfore romano-bizantine*, Pontica 33-34, 459-467.

Rădulescu, A. 1976, *Amfore romane și romano-bizantine din Scythia Minor*, Pontica 9, 99-114.

Dorel Paraschiv